

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Demografske i etničke promjene u BiH

Emirhafizović, Mirza; Zolić, Hasan; Cvitković, Ivan; Kukić, Slavo; Popov Momčinović, Zlatiborka ...

Cvitković, Ivan

2019

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/91049e4c-8321-4750-a2e9-ab1acb63d685>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

POPIS STANOVNIŠTVA BIH 2013 – ANALIZA PODATAKA O NEZAPOSLENOSTI

Muris Čičić

Apstrakt

Podaci o radno sposobnom i radno aktivnom stanovništvu pokazuju visok stepen radno neaktivnog stanovništva, što implicira nedovoljno razvijene privredne aktivnosti u BiH. Visok je procent penzionera u odnosu na zaposlene. Nezaposlenost se kreće oko 25 % u prosjeku i kao takva je među najvišima u Evropi.

Ključne riječi: Radno sposobno stanovništvo, radno aktivno stanovništvo, penzioneri, nezaposlenost

Podaci Popisa iz 2013. godine u Bosni i Hercegovinu obrađuju zaposlenost i nezaposlenost u poglavlju 13¹. Pod radno sposobnim stanovništvom podrazumijevaju se osobe u dobi od 15 do 64 godine starosti. Pod ekonomski aktivnim stanovništvom (radna snaga), podrazumijevaju se zaposleni i nezaposleni. Pod radno neaktivnim stanovništvom tretiraju se osobe bez zaposlenja, bilo da ga traže ili ne, u trenutku popisa. Među ekonomski neaktivnim stanovništvom tretiraju se učenici i studenti, penzioneri, domaćice i osobe nesposobne za rad.

Zaposlene osobe su oni koji su se tokom popisa izjasnili da imaju posao, plaćene su ili rade u porodičnom biznisu za koji nisu plaćene. Zaposlene osobe su i poslodavci, samozaposlenici, poljoprivrednici na vlastitom imanju sa ili bez zaposlenih, te učenici, studenti i penzioneri, koji obavljaju neku plaćenu ili neplaćenu aktivnost.

Iz prethodnih definicija koje su navedene u metodologiji Popisa, vidljivo je da su podaci izjašnjavajućeg karaktera i ne moraju da korespondiraju sa stvarnim stanjem.

Raspoloživi podaci prezentirani su za cjelokupnu BiH, za Entitete i Distrikt Brčko, Kantone u FBiH i za općine. Mi ćemo se fokusirati na podatke na nivou države, entiteta i distrikta te kantona.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Na nivou Bosne i Hercegovine ima 2,987.440 radno sposobnog stanovništva, odnosno stanovnika koji su radno sposobnog uzrasta. Na tržištu rada nalazi se 1,033.884 zaposlenih i 328.632 nezaposlenih. Proizlazi da ima oko 24 % nezaposlenih. Oko 53 % nezaposlenih su radili nekad prije, a 47 % nezaposlenih nije nikad imalo posao. Od ukupnog broja zaposlenih oko 60 % su muškarci i 40 % žene, a u nezaposlenima muškarci participiraju sa skoro 58 %.

U strukturi ekonomski neaktivnog stanovništva, kojih ima 1,624.924 (ukupno radno sposobno umanjeno za zbir zaposlenih i nezaposlenih) najviše je penzionera (602.180), domaćica/na (449.188), đaka i studenata (227.185), te nesposobnih za posao (60.005) i ostalih (236.366). Ono što upada u oči jeste činjenica da na jednog zaposlenog dolazi 1,7 penzionera, što je veoma nepovoljan odnos, koji se prema nekim pokazateljima i dalje pogoršava. Također, nepovoljan je i odnos zaposlenih prema broju ekonomski neaktivnog stanovništva, gdje na svakog zaposlenog dođe 1,6 neaktivnih. Potencijalni zaključci mogu biti nepostojanje fleksibilnog tržišta rada, nedovoljna potražnja za radnom snagom, nepovoljna struktura poslova i slično.

Posmatrano po entitetima, u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) ima 1,862.272, a u Republici Srpskoj (RS) 1,054.733 radno sposobnog stanovništva. Od ekonomski aktivnog stanovništva u FBiH ima zaposlenih 635.246, a u RS 376.156. Respektivno, nezaposlenih je 200.326, i 120.726. Dakle, nezaposlenost u FBiH je nešto ispod 24 %, a u RS malo iznad toga. Distrikt Brčko (DB) ima 70.435 radno sposobnog stanovništva, a ekonomski aktivnih 30.062 stanovnika. Od toga je 22.482 zaposlenih, a 7.580 nezaposlenih, što čini oko 25 % stope nezaposlenosti. Od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH nešto više od polovine bilo je nekad zaposleno, dok je u RS procent viši od 55 %. Za DB taj podatak je oko 54 %. Postavka je da su oni koji su nekad radili u boljoj poziciji od onih koji traže posao, a nikad ga nisu imali (iskustvo, sezonski rad itd).

Struktura ekonomski neaktivnog stanovništva pokazuje da u FBiH ima 368.934 penzionera, 295.895 onih koji obavljaju kućne poslove, 181.934 učenika i studenata, 33.162 nesposobnih za rad i 146.776 ostalih. U RS ti brojevi su proporcionalno manji (220.510 penzionera, 141.299 domaćica, 89.454 studenata, 24.766 nesposobnih i 81.828 ostalih). Važno je napomenuti da je odnos broja penzionera na jednog zaposlenog vrlo približan i u FBiH i RS (1,7). U DB podaci su proporcionalno slični.

Analiza na nivou kantona odnosi se samo na FBiH, pošto ni RS ni DB nemaju konstitutivni nivo iznad općina. U tom kontekstu podaci za kantone mogu biti djelomično indikativni s aspekta radnih aktivnosti stanovništva u polovini države.

Uočljivo je da postoji značajan debalans u pogledu broja radno aktivnog stanovništva, gdje Tuzlanski, Sarajevski i Zeničko-dobojski formiraju jednu skupinu sa po više od 300.000 radno sposobnih stanovnika, Unsko-sanski, Srednjobosanski i Hercegovačko-neretvanski sa po oko 200.000 stanovnika, Zapadnohercegovački i Kanton 10 po oko 80.000 stanovnika, s preostala dva kantona, Posavski i Bosansko-podrinjski, koji imaju po oko 20.000 radno sposobnih stanovnika.

U pogledu zaposlenosti indikativno je da manji kantoni, Bosansko-podrinjski i Posavski imaju najmanju nezaposlenost, 15 i 17 %. Veći kantoni imaju veće stope, Tuzlanski 27 %, Srednjobosanski 26 %, Zeničko-dobojski i Hercegovačko-neretvanski po 25 % i Zapadnohercegovački 24 %. Sarajevski kanton ima 20 % nezaposlenih, a Kanton 10 i Unsko-sanski po 21 %.

Ova kratka analiza raspoloživih podataka ukazuje na nekoliko zaključaka:

- Postoji nesrazmjer u brojevima između radno sposobnog i ekonomski aktivnog stanovništva, što indicira razmjerno nerazvijenu privredu.
- Isti podaci se mogu i interpretirati kao nedovoljna fleksibilnost tržišta rada (malo poslova za studente, domaćine, nedostatak povremenih i poslova sa skraćenim radnim vremenom).
- Visok je procent penzionera u odnosu na broj zaposlenih, što opet ukazuje na nedovoljnu razvijenost privrede i nepovoljnu demografsku strukturu stanovništva.
- FBiH ima više oko 800.000 radno sposobnih stanovnika, te oko 280.000 više zaposlenih. U strukturi, procenti nezaposlenosti su slični, kao i odnosa broja penzionera i zaposlenih.
- Postoje nesrazmjeri u kantonima, kako u pogledu broja radno sposobnog i ekonomski aktivnog stanovništva, tako i u pogledu zaposlenih i nezaposlenih, u apsolutnim i procentualnim odnosima.